Madrid 1934

El cafè, institució política

Recordo el cas d'aquell ministre, obligat a dimitir per allò que aleshores anomenaven un "fort moviment d'opinió". Així que abandonà el despatx oficial, es dirigí, acompanyat d'un amic, a recórrer els cafès de Madrid:

—Anem a veure de prop l'opinió pública.

Era en els temps gairebé fabulosos, decadents i provincians, en què César alternava a Fornos amb dames que portaven "boa" i senyors amb barret de copa, per donar fama a un periodista mediocre. Des d'aleshores, les coses han canviat molt poc, i el cafè madrileny segueix essent la primera institució política d'Espanya.

En el millor dels casos, únicament ha canviat el seu aspecte extern, l'escenografia, la decoració local. Algun s'ha modernitzat sant, s'ha engalat amb ornaments tan fantàstics i delicats, que hi ha qui dubta, abans d'entrar, per temor de trencar alguna cosa o que de la tassa de cafè surti un brollador capriciós d'aigua illuminada.

Però el que podríem anomenar valors espirituals, acadèmics, polítics del cafè, es conserven inalterables. El cafè és el temple de l'opinió pública madrilenya. Té els seus fidels, els seus sacerdots, la seva litúrgia i el seu incens, format per fum de cigarretes, respiracions condensades i aromes dels llocs innobles de l'establiment. Té, també, el seu cant gregorià, compost pel brugit monstruós de mil converses simultànies mantingudes en veu alta.

En aquest ambient nebulós, espès i cavernari, sense contacte aparent amb el món real, Madrid es lliura a una activitat política infatigable. Té l'entrenament magnífic dels set anys de dictadura, durant els quals el llapis vermell de don Celedonio de la Iglesia, aquell arrogant cavaller encarregat de la censura, no podia tatxar les converses de les tertúlies de cafè. La clandestinitat de la vida pública acabava en el cafè, on tot tenia publicitat, ressonància i circulació: les notícies sensacionals, els fulls perseguits, el llibre recollit, la carta de l'emigrat, els rumors de crisi. Això sobretot. La major part dels rumors de cafè són rumors de crisi. En tot temps i a qualsevol hora. Es manté en això una fidelitat d'amant romàntic.

Es inútil que els homes públics tractin de fer política en els medis normalment i oficialment polítics. Vistos des del cafè, donen la impressió d'éssers irreals, dedicats a les més inútils extravagàncies. Semblen transfugues del veritable centre polític que és el cafè i al qual hauran d'anar algun dia a retre comptes. Per això el ministre dimitit que volia veure de prop l'opinió pública del seu país recorria els cafès madrilenys.

L'opinió és allí, descansant d'un treball que no s'ha fet en l'oficina d'uns estudis a oposicions que no s'han iniciat o de qualsevol altra activitat que encara no s'ha començat. La vida comença i acaba al cafè; tota la resta són parèntesis de silenci, d'avorriment i d'insignificàncies.

De penya en penya, de tertúlia en tertúlia, van saltant els petits fets de la vida política espanyola, i van adquirint volum, densitat i força, amb l'adob de converses incongruents o genials. El cafè compleix, naturalment, en una societat galdosiana o courtelinesca, la seva funció tradicional d'institució política, gairebé de "corporació de dret públic".

Potser tots els intents realitzats a Espanya durant un segle per organitzar constitucionalment l'Estat han resultat estèrils perquè s'ha desconegut la institució fonamental, típica, de la vida política madrilenya, que és el cafè. Mentre no se'l tingui en compte, tot tindrà a Espanya un aire de cosa artificial i fugitiva. El que és real, viu, el que influeix, és el cafè madrileny. L'estadista que aconseguexi incorporar-lo, amb tots els honors, a la vida oficial de l'Estat, al seu estatut constitucional, haurà resolt allò que en els cafès madrilenys s'anomena "el problema d'Espanya".

A.P.C.E.
SIG.: 1.26/895